

An analysis of Gazi University Tomer B1 book in terms of values education

Gazi Üniversitesi Tömer B1 seviyesi kitabının değerler eğitimi bakımından incelenmesi

Gökmen Boztilki¹

Abstract

Teaching a language is an action that involves teaching not only the grammar, but also the culture, traditions, and the point of view of the world. The concept of value is one of the elements that make up culture, tradition and the individual's perspective on the world. One of the problems experienced by individuals who learn Turkish as a foreign language is the problem of incompatibility caused by not recognizing these values. One of the most important principles in the field of foreign language teaching is the principle of transferring culture along with language. In this context, language teaching is also culture teaching. Today technological opportunities bring many innovations and developments in education field, but the basics of foreign language teaching are still forming textbooks. These books are one of the important factors of cultural transfer. In order to achieve a healthy education in Turkish as a foreign language, the values belonging to the society must be reflected in the books of the foreign language in a balanced way. In this study, which aims to analyze the book B1 level for foreigners in terms of values education, the descriptive document scanning model was taken into consideration. According to the results of the analysis, all values in Schwartz classification are shown in Turkish B1 book for

Özet

Bir dilin öğretimi yalnızca dil bilgisini değil aynı zamanda o dilin kültürünü, geleneklerini, dünyaya bakış açısını da öğretmeyi içeren bir eylemdir. Kültürü, geleneği ve bireyin dünyaya bakış açısını oluşturan unsurların başında ise değer kavramı gelmektedir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin yaşadıkları sorunlardan biri de bu değerleri tanımamaktan kaynaklanan uyumsuzluk sorunudur. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin ilkelerinden biri de dil ve kültür aktarımının aynı anda sağlanmasıdır. Bu bağlamda dil öğretimi aynı zamanda kültür öğretimidir.

Günümüzde teknolojik imkanlar eğitim alanında da birçok yenilik ve gelişimi beraberinde getirirse de yabancı dil öğretiminin temelini halen ders kitapları oluşturmaktadır. Bu kitaplar kültür aktarımının önemli unsurlarından biridir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde değerler eğitiminin sağlıklı gerçekleşebilmesi için topluma ait değerlerin yabancı dil kitaplarına da dengeli bir şekilde yansımaları gereklidir. Gazi Üniversitesi TÖMER *Yabancılar İçin Türkçe B1* seviyesi kitabının değerler eğitimi açısından incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, betimsel nitelikli döküman tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama sonuçlarına göre Gazi üniversitesi TÖMER Yabancılar için Türkçe B1 kitabında Schwartz'ın sınıflandırmasındaki bütün değerlere

¹ Ph.D., gokmenboztilki@gmail.com

foreigners at Gazi University TOMER. While the most common values in the classification are self-direction and benevolence, the least common value is conformity.

Keywords: Turkish for foreigners; values education; cultural transfer; value; course book.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

yer verildiği görülmektedir. Sınıflandırma içindeki değerlerden kitapta en çok yer alan değerler özyönelim (self-direction) ve iyilikseverlik (benevolence) iken en az yer verilen değer ise uyma (conformity) olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yabancılar için Türkçe; değerler eğitimi; kültür aktarımı; değer; ders kitabı.

Giriş

Bir dilin öğretimi yalnızca dil bilgisini değil aynı zamanda o dilin kültürünü, geleneklerini, dünyaya bakış açısını da öğretmeyi içeren bir eylemdir. Kültürü, geleneği ve bireyin dünyaya bakış açısını oluşturan unsurların başında ise değer kavramı gelmektedir. Türkçeyi veya herhangi bir dili yabancı dil olarak öğrenen bireylerin yaşadıkları sorunlardan biri de bu değerleri tanınamaktan kaynaklanan uyum sorunudur. Uyuma ilişkin yaşanan sorunlar ile baş edebilmek, bu değerleri tanıttacak öğretim programları hazırlamakla ve ders kitaplarında hedef dilin kültürüne ait değerlerin tanıtılmasına imkan vermekle mümkün olabilir.

Ülkemizde ve dünyada Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi son yıllarda ivme kazanmıştır. Kültür aktarımı, yabancılarla Türkçe öğretiminde bilinen ilk eser olan Kaşgarlı Mahmud'un Divânu Lûgat'it-Türk'ünden bu yana uygulanagelen bir ilkedir. Kültür aktarımı ile bu kültürün ardındaki değerlerin de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylere tanıtılması eş zamanlı olarak gerçekleşmektedir. Kültürü ve ardındaki değerleri tanımak sadece o dilin işleyişini ve yapısını değil aynı zamanda da mantığını algılamak anlamına gelir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde değerler eğitimiyle ilişkin yeterince çalışma olmaması bu türden çalışmaları önemli kılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, alanda kullanılan ders kitaplarını değerler eğitiminin bakış açısıyla incelemektir.

1. Kavramsal Çerçeve

Dil öğretimi belli ilke, yaklaşım, yöntem ve teknikler doğrultusunda yapılır. Yabancı dil öğretimi alanında ilkelerinden en önemlilerinden biri de dil ile birlikte kültürün de aktarılması ilkesidir (İnce, 2018:152). Bu bağlamda dil öğretimi aynı zamanda kültür öğretimidir. Kültür ise toplumun üzerinde fikir birliğine vardığı ortak değerlerin bütünüdür. Jiang (2000), dil ve kültürün bir buzdağına benzetildiğinden; buzdağının görünen kısmının dil, suyun altında kalan kısmının ise kültürün görünmeyen parçaları olduğundan bahsetmektedir.(akt. Er, 2006: 3) Dolayısıyla değer; kültürü, geleneği, bakış açısını oluşturan bu görünmez unsurların başında gelmektedir.

Türkçe öğrenen yabancı bir bireye kültürü öğretirken aynı zamanda o kültür ögesinin ardındaki değerleri de öğretmek gerekir çünkü kültürü oluşturan ve anlamlı kılan onun arkasındaki değerlerdir. Fink (2003) ve Mairitsch de (2003), yabancı dil öğretiminde sadece o dilin kurallarının öğretilmesinin -dil öğrenilmesinde yaygın inanışın aksine- yeterli olmadığını, öğretilen dilin sosyal, kültürel, politik, ekonomik yapısının da öğretilmesinin gerekli olduğunu ve öğrencilerin öğrendikleri dilin kültürünün farkında olmalarının gerekliliğini vurgulamaktadırlar (akt. Er, 2006:3). Benzer şekilde Avrupa Konseyi (Council of Europe) CEFR olarak bilinen bir bildirme ile, yabancı dil öğretimi sırasında öğretilen yabancı dile ait toplumsal ve kültürel bilgilerin de verilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Avrupa Dil Portfolyosu eğitim sürecinde verilmesini salık verdiği bu bilgiler arasında değerler de bulunmaktadır:

Değerler, inançlar ve davranışlar,

- *Sosyal sınıf,*
- *Çalışma toplulukları,*
- *Refah,*
- *Gelir,*
- *Gelenekler,*
- *Sanat,*
- *Müzik vb.(CEFR 2001,102-103)*

Dolayısıyla kültürün temel nüvesi hükmündeki değerlerin dil öğretimi sürecine dahil edilmesi ve ayrıca planlanması gerekmektedir. Değerler eğitimi olarak da adlandırılan bu süreç, Türkçe öğrenen yabancıların hem dilini öğrendikleri toplumu daha iyi algılamalarını hem de karşılaşacakları olası uyum sorunlarını daha kolay atlattıklarını sağlayacaktır. Ozil'e göre *yabancı dil öğrenmek, çeşitli toplumların dünyaya bakış açılarına, düşünce ve değer sistemlerine açılan bir kapıdır, yabancı bir dili ilk kez öğrenen bir öğrenci, yeni bir dili öğrenmekle kalmasız aynı zamanda o dile ait kültürü, o dilin konuşulduğu coğrafyayı da tanımış olur (Ozil, 1991:96)*. Aslında öğrenilen, yalnızca bir dil değil bir dünyadır da. İçinde taşıdığı değerleri, kültürel kodları, dili ve dilin sağladığı düşünce evreni ile yeni bir dünya.

Değer kavramı, bireylerin dünyaya bakış açılarının bir parçası (Struch, Schwartz ve van der Kloot, 2002) olan, bir kişi veya grubun yaşam ilkelerine rehber olarak hizmet eden durumlar arası hedefler olarak tanımlanabilir (Schwartz, 1992'den akt Dündar, 2012: 216). “Değer” kavramının bu çalışmaya dayanak olan anlamı ise “İdeal davranış biçimleri veya hayat amaçları hakkındaki inançlarımız, davranışlarımıza yön gösteren ölçüler”dir (Aydın ve Gürler, 2014: 4). Yine aynı çalışmada Aydın ve Gürler değerlerin özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır:

1. *Tarîhî birikimlerden oluşan köklü inançlardır.*
2. *Üzerinde görüş birliğine varılmış kabullerdir.*
3. *Sosyal hayatı düzenleme rolleri vardır.*
4. *Karar vermede kullanılan ölçütlerdir.*
5. *Sosyal kontrol unsurlarıdır.*
6. *Kültürün devamlılığını sağlarlar.*
7. *Çevreyle etkileşim sonucunda işlevsellik kazanırlar.*
8. *Tutumların alt yapısını oluştururlar.*
9. *Güdüleyici ve özendiricidirler.*
10. *Bireylerin sosyal rol seçmelerine rehberlik ederler.*
11. *Dışlanmışlık ve yalnızlık karşısında koruyucudurlar.*
12. *Farklılıkların çarpıştığı noktada ortak anlaşma zemini oluştururlar.*
13. *Kalıtıl değil, yaşayarak öğrenilirler. Dolayısıyla öğrenilebilir ve öğretilebilir olgulardır.*
14. *Ahlakî olgunluğa ulaştırırlar.*
15. *Bütünleyici ve birleştiricidirler. Hızlı ve bilinçsiz değişimlerde çatışmaya da yol açabilirler.*
16. *Dayanışma araçlarıdır.*
17. *Değerleri yaşayan ve yaşatan insanlardır bu yönüyle değerler insanidir.*
18. *Bireylere amaç ve yön ve belirlemede etki ederler.*
19. *Nitel özelliklere sahiptirler.*
20. *Değerler birbirleriyle ilişkilidir.*
21. *Bireye ayırt etme, prensip oluşturma uyum sağlama yetileri kazandırır.*
22. *Toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemleri sınırlandırır.*
23. *Kişilere bakış açısı sağlar.*
24. *Soyutturlar.*
25. *Bilişsel yapıdan çok dınyusal alana hitap ederler.*
26. *Farklı disiplinlerde (felsefe, sosyoloji, ekonomi vs.) farklı anlam çerçevesini çağrıştırırlar.*
27. *Dinamiklerdir, değişime gösterebilirler. (Aydın ve Gürler 2014: 7)*

Değerler, öğretilen aynı zamanda da öğrenilebilen olgulardır ve bu yönüyle değerler öncelikli olarak eğitimin konusudur (Aydın, 2010: 18-19). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında değerler eğitimi dendiğinde ise öğrencinin hem Türk kültürüne ait temel değerleri tanıması hem de bu değerlerin evrensel değerlerle ne kadar örtüştüğünü görmesini sağlamak anlaşılmalıdır. Değer aktarımını sağlayacak unsurların başında dil öğreticileri ve dil öğretim materyalleri gelmektedir.

Günümüzde teknolojik imkanlar eğitim alanında da birçok yenilik ve gelişimi beraberinde getirir de yabancı dil öğretiminin merkezini halen kitaplar oluşturmaktadır. Bu kitaplar, içindeki metinlerin ve etkinliklerin içerikleri münasebetiyle kültür aktarımını sağlayan unsurların en önemlilerinden biridir. Bu bağlamda yabancı dil dersi kitapları, her şeyden önce uygun bir dille hedef dilin kültürünü içermeli, kültürle ilgili önyargılardan arınmış etkinlikler sunmalıdır (Haley; Austin, 2004'den akt. Okur & Keskin, 2013: 1627). Dolayısıyla bu kitapların yukarıda da belirtildiği gibi dil ile birlikte kültürel öğeleri ve bunların dayandığı değerleri de barındırması gerekmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde değerler eğitiminin sağlıklı gerçekleşebilmesi için topluma ait değerlerin yabancılar için hazırlanan kitaplara da dengeli bir şekilde yansıtılması gereklidir. Bunun yanı sıra kitaplarda Türk toplumunun öz değerlerinin yanında evrensel değerlere de yer verilmesi Türkçe öğrenen yabancıların Türk kültürü ile kendi kültürü arasında ilişki kurabilmesine olanak sağlaması bakımından önemlidir.

Değer kavramı üzerinde bugüne kadar farklı araştırmacıların çok farklı tanımlar ve sınıflandırmalar yaptığı görülmektedir. Yılmaz'ın çalışmasında yer verdiği sınıflandırmalar şu şekildedir:

Kluckhohn'un Değer Sınıflandırması

Mengüoğlu'nun Değer Sınıflandırması

Hilmi Ziya Ülken'in Değer Sınıflandırması

Edward Spranger'in Değer Sınıflandırması

Rokeach'ın Değerler Sınıflandırması:

Schwartz Değer Sınıflandırması

Refsauge'nin Değer Sınıflandırması (Yılmaz, 2015: 20-26)

Yabancı dil öğrenen birey, gerek yeni bir dil öğrenmenin verdiği zorluk gerekse de bu dilin ait olduğu kültüre duyduğu uzaklık sebebiyle öğrenme sürecinde bir çatışma yaşayabilir. İnce'ye göre yabancı dil öğretiminde bu türden çatışmaları en aza indirmek; öte yandan da hedef dile ait kültürel unsurları da nesnel bir şekilde ve evrensel değerleri ön plana çıkartan bir anlayışla vermek gereklidir. Böylece bu çatışma yerini önce kültürel farkındalığa sonra da kültürel uyuma bırakabilir (İnce 2018:152). Bu bağlamda yabancılar için hazırlanan dil kitaplarının sadece yerel değil aynı zamanda evrensel değerlerini de içermesi gerekmektedir. Bu bilgiler ışığında bu çalışmada Schwartz'ın değer sınıflandırmasını esas alınacaktır zira Schwartz çalışmasında hem değerlerin evrensel yönüne hem de son dönem artan bireysellikte birlikte bireysel ve kültürel değerlerin önemine vurgu yapılmaktadır. *Schwartz (1992) 20 ülkede yapılan araştırmasında ortaya çıkan değerleri, birey ve kültür düzeyinde incelemiştir. Bireysel düzeydeki incelemelerde değerler, kişilerin yaşamlarını yönlendirmedeki önemine göre incelenirken, kültürel düzeydeki incelemenin amacı, toplumun genelinde paylaşılan ve toplumsal normlara dayanan soyut fikirlere ilişkin bilgi üretmektir* (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 60).

Tablo 1: Schwartz'a göre bireysel değerlerin sınıflandırılması

Açıklama	Değerler	Kaynaklar
Güç (power): Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerine denetim gücü	Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görüntüyü koruyabilmek (insanlar tarafından benimsenmek)	Etkileşim Grup a
Başarı (achievement): toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi	Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, Sözü geçen biri olmak (zeki olmak)	Etkileşim Grup
Hazcılık (hedonism): bireysel zevke, hazza yönelim	Zevk, hayattan tat almak	Organizma
Uyarılım (stimulation): heyecan ve yenilik arayışı	Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak	Organizma
Özyönelim (self-direction): düşünce ve eylemde bağımsızlık	Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak (kendine saygısı olmak)	Organizma Etkileşim
Evrenselcilik (universalizm): anlayışlılık, hoşgörü ve tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek	Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, dünyada barış istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olmak, çevreyi korumak (iç uyum)	Grup b organizma
İyilikseverlik (benevolence): kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme	Yardımsaver olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak (gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi bir hayat, anlamlı bir hayat)	Organizma Etkileşim Grup
Geleneksellik (tradition): kültürel yada dinsel töre ve fikirlere saygı ve bağlılık	Alçakgönüllü olmak, dindar olmak, hayatın bana verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı olmak (dünyevi işlerden el ayak çekmek)	Grup
Uyma (conformity): başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlandırılması	Kıbarlık, itaatkâr olmak, anne-babaya ve yaşlılara değer vermek, Kendini denetleyebilmek	Etkileşim Grup
Güvenlik (security): toplumun, var olan ilişkilerin ve kişinin kendisinin huzuru ve sürekliliği	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek (bağlılık duygusu, sağlıklı olmak)	Organizma Etkileşim Grup
<p>Not: <i>Organizma:</i> Biyolojik organizma olarak bireylerin evrensel gereksinimleri; <i>Etkileşim:</i> uyumlu bir toplumsal etkileşimin evrensel nitelikteki ön şartları; <i>Grup:</i> grupların sorunsuz işlev göstermesi ve varlığını sürdürebilmesi için evrensel gereklilikler. a. Kültürler arası karşılaştırmalarda tutarlı sonuçlar vermediği saptanan değerler parantez içerisinde belirtilmiştir. b. İnsanların asıl gruplarının dışındaki insanlarla ilişkiye geçtikleri, gruplar arası karşılıklı bağımlılığı kabul ettikleri ve doğal kaynakların kısıtlı olduğunun farkına vardıkları zaman ortaya çıktığı varsayılır.</p>		

2. Yöntem

Bu çalışma, Gazi Üniversitesi TÖMER *Yabancılar İçin Türkçe B1* seviyesi kitabının içinde bulunan okuma-anlama ve konuşma etkinliği metinlerini kapsamaktadır. Kitaptaki bu metinler, Schwartz'ın 10 farklı değer grubundan oluşan toplam 57 değeri içermesi bakımından incelenmiştir. Gazi Üniversitesi TÖMER *Yabancılar İçin Türkçe B1* seviyesi kitabının değerler eğitimi açısından incelenmesinin amaçlandığı bu çalışma, betimsel niteliklidir. Yöntem olarak ise döküman tarama modeli esas alınmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir” (Karasar, 2006:77). Tarama sonucunda elde edilen veriler frekans ve yüzde analizinden yararlanılarak incelenmiştir.

2.1. Evren - Örneklem

Çalışmanın evreni yabancılar Türkçe öğretimi B1 seviyesi kitapları; örneklemini ise Gazi Üniversitesi TÖMER *Yabancılar İçin Türkçe B1* seviyesi kitabıdır.

3. Bulgular

Gazi Üniversitesi TÖMER B1 kitabında yer alan okuma-anlama ve konuşma etkinliği metinlerinin taranması sonucu tespit edilen değerlerin listesi ve bu değerlere kitapta yer verilme sıklığı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 2: Gazi Üniversitesi TÖMER B1 kitabında yer verilen Schwartz'a göre bireysel değerlerin sayısı²

Açıklama	Değerler	B1 kitabında yer verilme sayısı -f-
Güç	Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görüntümü koruyabilmek (insanlar tarafından benimsenmek)	6
Başarı	Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak (zeki olmak)	10
Hazcılık	Zevk, Hayattan tat almak	9
Uyarılım	Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak	3
Özyönelim	Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak (kendine saygısı olmak)	11
Evrenselcilik	Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, dünyada barış istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olmak, çevreyi korumak (iç uyum)	7
İyilikseverlik	Yardımsaver olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak (gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi bir hayat, anlamlı bir hayat)	11

² Bu tablo Kuşdil & Kağıtçıbaşı (2000: 60–61)'nin çevirisinden yola çıkarak hazırlanmıştır.

Geleneksellik	Alçakgönüllü olmak, dindar olmak, hayatın bana verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı olmak (dünyevi işlerden el ayak çekmek)	6
Uyma	Kibarlık, itaatkâr olmak, anne-babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek	5
Güvenlik	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek (bağlılık duygusu, sağlıklı olmak)	4
TOPLAM		72

Tarama sonuçlarına göre Gazi Üniversitesi TÖMER *Yabancılar İçin Türkçe B1* kitabında Schwartz'ın sınıflandırmasındaki bütün değerlere yer verildiği görülmektedir. Sınıflandırma içindeki değerlerden kitapta en çok yer alan değerler özyönelim (self-direction) ve iyilikseverlik (benevolence) iken en az yer verilen değer ise uyma (conformity) olmuştur.

Aşağıdaki tabloda kitapta yer verilen değerlerden örnekler bulunmaktadır:

Tablo 3: Gazi Üniversitesi TÖMER B1 kitabında yer verilen değerlerin örnekleri³

Açıklama	Değerler	Örnek
Güç	<ul style="list-style-type: none"> Sosyal güç sahibi olmak Zengin olmak, (İnsanlar tarafından benimsenmek) 	<ul style="list-style-type: none"> Ünlü olmak, tanınmak, sevmek, çok paraya sahip olmak...bunlar herkes için güzel hatta harika hayallerdir.(s.4)
Başarı	<ul style="list-style-type: none"> Başarılı olmak, Hırslı olmak (Zeki olmak) 	<ul style="list-style-type: none"> O tarihten itibaren, çeşitli işlerde yarı zamanlı çalışmak zorunda kaldı. Buna rağmen okuduğu gıda mühendisliği bölümünü birincilikle tamamladı
Hazcılık	<ul style="list-style-type: none"> Hayattan tat almak 	<ul style="list-style-type: none"> Fakat kişisel gelişim uzmanlarına ve psikologlara göre stresle baş etmenin önemli yolu olumlu düşünmeyi başarabilmektir. Çünkü bu, beraberinde mutluluğu getirir(s.22)
Uyarılım	<ul style="list-style-type: none"> Cesur olmak, Heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak 	<ul style="list-style-type: none"> Sarp kayalıkların içinden geçip derin uçurumların kenarından devam edeceksiniz. Kanyonun eşsiz manzarası karşısında büyöleneceksiniz (s. 50)
Özyönelim	<ul style="list-style-type: none"> Bağımsız olmak (Kendine saygısı olmak) 	<ul style="list-style-type: none"> Çünkü mutluluk kişinin kendini sevmesi ve değerli bulmasıyla başlar. İşte o zaman kişi kendisiyle barışık olur, dışarıdan bir şeye ihtiyaç duymaz. (s. 22)

³ Bu tablo Kuşdil & Kağıtçıbaşı (2000: 60–61)nin çevirisinden yola çıkarak hazırlanmıştır. Bu tabloda yer alan değerler, kitaptaki metinlerden seçilen örneklere uygun olanlardır.

Evrenselcilik	<ul style="list-style-type: none"> • Açık fikirli olmak, • Toplumsal adalet, • Eşitlik 	<ul style="list-style-type: none"> • Ayrıca sosyal medyada herkes kendini eşit ifade edebiliyor. Bu da demokratik düşüncenin gelişmesine yardım ediyor(s. 8)
İyilikseverlik	<ul style="list-style-type: none"> • Yardımsever olmak, • Bağışlayıcı olmak, • Gerçek arkadaşlık, • (Olgun sevgi) 	<ul style="list-style-type: none"> • Küçük bir kız, hüzünlü görünen bir yabancıya gülümser. Bu gülümseme, yabancıya, kendisine yardım eden bir dostuna teşekkür etmediğini hatırlatır. Hemen ona bir özür mesajı gönderir. Mesajı alan arkadaşı çok mutlu olur ve her öğlen yemek yediği lokantadaki garson kıza yüklü bir bahşiş bırakır.(s.24)
Geleneksellik	<ul style="list-style-type: none"> • Geleneklere saygılı olmak 	<ul style="list-style-type: none"> • ... kara kedi görünce saç çekme, merdiven altından geçmeme en yaygın batıl inançlardır. Ayrıca uğurlu sayılan dört yapraklı yonca, at nalı, nazar boncuğu gibi batıl inanç sembelleri vardır.(s.16)
Uyma	<ul style="list-style-type: none"> • Kendini denetleyebilmek 	<ul style="list-style-type: none"> • Sanırım planlı ve tutumlu olmak tüm sıkıntımı çözecek.(s.36) • Her zaman bütçenize göre harcamalar yapın ve atalarımızın şu sözüne kulak verin: Ayağını yorganına göre uzat!⁴(s. 37)
Güvenlik	<ul style="list-style-type: none"> • Aile güvenliği, • Bağlılık duygusu 	<ul style="list-style-type: none"> • Hem okuyup hem çalışmak zorundaydı. Annesi yaşlıydı üstelik çok da hastaydı. Onunla birlikte yaşaması gerekliydi. (s.42)

İncelenme sonucunda Schwartz'ın bireysel değer sınıflandırmasına göre metinlerin taşıdıkları değerler bakımından dil öğretimi bağlamında dengeli bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir. Zira yaratıcılık, özgürlük, merak, öz saygı ve öz güven gibi dil öğretiminde motivasyonu da ön plana çıkartan değerlerle, hırslı olma yetkinlik ve başarılı olmak gibi bireyin iradesini ön plana çıkartan değerlerin ağırlıklı olarak yer aldığı gözlenmektedir. Öte yandan, iyilikseverlik, hayattan zevk alma gibi evrensel değerlere yer verilmesi ise öğrencilerin metinlere yönelik algısını olumlu yönde etkileyecek bir durumdur.

⁴ Burada uyma değerinin içinde aynı zamanda bir atasözü de kullanılarak geleneksellik değerine de yer verildiği görülmektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Anadili eğitimi kitaplarında değerlere ve değerler eğitimine, daha çok bireylere benimsetme amacıyla yer verilirken yabancı dil öğretim kitaplarında bu değerlerin dil öğrenen yabancılara tanıtılması şeklinde ele alınması daha doğru bir yaklaşımdır. Zira evrensel değerleri bir yana koyacak olursak her toplumun kendi bireylerine benimsetmek istediği öz değerleri vardır ancak bu değerleri bir yabancıya sadece tanıtmak yeterli olacaktır zira yabancı bireyin farklı bir kültür ortamının değerlerini hızlı bir şekilde benimsemesi mümkün değildir. Bu, ancak dilini öğrendiği toplumun içinde yaşayarak o toplumun bireyleri tarafından bu değerlerin nasıl uygulandığını görebilerek yani bağlamında tanımlamakla kabul edilebilecek bir durumdur. Diğer yandan bu değerlerin dil öğretim kitaplarında dengeli bir şekilde ve tanıtmaya amacıyla verilmesi sayesinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin öğrenme aşamasında karşılaşabilecekleri uyum sorunları en aza inecek ve Türkçe öğrenmeye yönelik güdülenmeleri de artacaktır. Bu bağlamda Gazi Üniversitesi TÖMER *Yabancılar İçin Türkçe B1* kitabının değerler eğitimi açısından yeterli olduğunu söylemek mümkündür.

Günümüzde özellikle devlet politikası olarak Türkçenin bir dünya dili haline gelmesi yönündeki çabalar⁵, ülkemizin son yıllarda özellikle Orta Doğu coğrafyasının içinde bulunduğu karmaşanın da etkisiyle yurt dışından göç alan bir merkez konumunda bulunması ve bunun bir sonucu olarak ülkemize gelen göçmen ve mültecilerin uyum sorununu aşmak için Türkçe öğrenmeye gösterdikleri rağbet, Türkiye'ye eğitim görmek üzere gelen yabancı sayısının her geçen gün artması⁶ gibi farklı nedenlerle Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin çok sayıda materyal hazırlanmış ve halen de hazırlanmaktadır. Ülke çapına yayılan üniversitelerdeki Türkçe öğretim merkezlerinin (TÖMER)⁷ de materyallerin sayısı ve çeşidinin artmasında büyük payı vardır.

Türkçeye olan ilginin her geçen gün arttığı bu ortamda, yabancılara Türkçe öğretmeye yönelik hazırlanan materyallerin gelecekte, dil öğrenen yabancıların statülerine(göçmen, mülteci, üniversite öğrenimi için gelenler, Erasmus gibi öğrenci değişim programlarıyla gelenler vb.) göre özel olarak hazırlanması, her amaç ve seviyeye özel olarak hazırlanacak bu materyallerin değer ve değerler eğitimi açısından daha da nitelikli hale getirilmesi ve geliştirilmesi, yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik güdülenmelerini en üst düzeyde tutmak ve uyum sorunlarını en aza indirmek açısından yerinde olacaktır.

Kaynakça

- Aydın, Z. & Gürler, Ş. (2014). *Okulda Değerler Eğitimi-Yöntemler, Etkinlikler, Kaynaklar*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aydın, M. Z.(2010). Okulda Değerler Eğitimi. *Eğitime Bakış*, Ankara, yıl:6, sayı:18, 16-19.
- Council of Europe (2001). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press
- Dündar, H. (2012). Öğretmenlerin Sahip Olduğu Değerler İle Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişki, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt-Sayı: 14-2, s.215-234
- Er, K. O. (2006). Yabancı Dil Öğretim Programlarında Kültürün Etkileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1), s. 1-14.
- İnce, B. (2013). Yabancı Dil Öğretiminin Temel ve Genel İlkeleri. Durmuş, M. ve Okur A. (Ed.) içinde, *Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi El Kitabı*, Ankara: Grafiker, 143-155.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kurt, M. & Temur, N. (Ed.) (2012). *Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe B1*. Ankara: Kalkan

⁵ Bkz. http://www.yee.org.tr/sites/default/files/2023_vizyonu.pdf

⁶ YÖK veri kaynaklarında 17.02.2017 tarihi itibarıyla üniversitelerde eğitim gören yabancıların sayısı 102727'dir.

Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerle ilişkin Milli Eğitim Bakanlığının verileri incelendiğinde; 2016-2017 eğitim-öğretim yılında toplam 232.714 yabancı öğrencinin eğitim gördüğü görülmektedir. http://www.goc.gov.tr/files/2016_goc_raporu_.pdf

⁷ Türkiye çapındaki üniversitelerde bulunan Türkçe öğretim merkezlerinin güncel sayısı 99'dur. http://www.dilbilimi.net/tomer_ve_dil_merkezleri.html

- Kuşdil, M. E. & Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59–76.
- Okur, A., & Keskin, F. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 1619-1640.
- Ozıl, Ş. (1991). “Dil ve Kültür”, *Çağdaş Kültürümüz, Olgular – Sorunlar*, İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları, 95-115.
- Yılmaz, M. E. (2015). *Fatma Karabyük Barbarosoğlu'nun Öykülerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
http://www.yee.org.tr/sites/default/files/2023_vizyonu.pdf
http://www.goc.gov.tr/files/files/2016_goc_raporu.pdf
http://www.dilbilimi.net/tomer_ve_dil_merkezleri.html

Extended English Summary

Teaching a language is an action that involves teaching not only the grammar, but also the culture, traditions, and the point of view of the world. The concept of value is one of the elements that make up culture, tradition and the individual's perspective on the world. One of the problems experienced by individuals who learn Turkish as a foreign language is the problem of incompatibility caused by not recognizing these values. One of the most important principles in the field of foreign language teaching is the principle of transferring culture along with language. In this context, language teaching is also culture teaching. Similarly the Council of Europe stated in a declaration in 2000 that social and cultural knowledge of the foreign language taught during the teaching of foreign languages should be given. Therefore, the values that dominate the basic core of culture need to be included in the language teaching process and also planned. This process, also known as value training, will enable foreigners who learn Turkish to better perceive the society they learn and to overcome the possible adaptation problems they will encounter. Today technological opportunities bring many innovations and developments in education field, but the basics of foreign language teaching are still forming textbooks. These books are one of the important elements of cultural transfer. In order to achieve a healthy education in Turkish as a foreign language, the values belonging to the society must be reflected in the books of the foreign language in a balanced way. It is inevitable that a foreign language learner will experience linguistic and cultural conflict. It is necessary to minimize such conflicts in foreign language teaching and to give the cultural elements of the target language objectively and with an understanding that emphasizes universal values. Thus, this conflict must be replaced by cultural awareness and then cultural harmony. Today technological opportunities bring many innovations and developments in education field, but the basics of foreign language teaching are still forming textbooks. These books are one of the important elements of cultural transfer. Therefore, these books should contain the cultural elements and the values on which they are based together with the language. In order to achieve a healthy education in Turkish as a foreign language, the values belonging to the society must be reflected in the books of the foreign language in a balanced way. In the light of this information, the value classification of Schwartz will be based on this study because Schwartz emphasizes the universal aspect of the values in the study. In this study, which aims to analyze the book B1 level for foreigners in terms of values education, the descriptive document scanning model was taken into consideration. This study covers texts of reading-comprehension and speaking activity in Gazi University TOMER Turkish for Foreigners B1 level book. These texts in the book were examined in terms of a total of 57 values of Schwartz's 10 different value groups. According to the results of the analysis, all values in Schwartz classification are shown in Turkish B1 book for foreigners at Gazi University TOMER. While the

most common values in the classification are self-direction and benevolence, the least common value is conformity.

As a result of the analysis of the texts the course book Gazi University TOMER Turkish for Foreigners B1, according to Schwartz's individual value classification, texts seem to have a balanced distribution in terms of language teaching in terms of the values they carry. It is observed that values that emphasize motivation in language teaching such as creativity, freedom, curiosity, self-esteem and self-reliance are predominant in the values that make it possible to do something such as ambitious competence and success. On the other hand, the inclusion of universal values such as benevolence and enjoyment of life is a situation that will positively influence students' perception of texts.

It is a more correct approach to address the values and values education in foreign language teaching books as introducing foreign language learners, while the values are included in the native language books for the purpose of adoption of individuals. For if universal values are to be set aside, each society has its own values that it desires to adopt to its own individuals, but it is enough to introduce these values only to a foreigner. By providing these values in a balanced manner in language teaching books and introducing them, the adaptation problems that the learners of Turkish as a foreign language can encounter in learning phase will be minimized and the motivation for learning Turkish will increase.

There are a lot of materials about teaching Turkish as a foreign language. In order to keep foreign students' motivation towards learning Turkish at the highest level and to minimize the problems of compliance, it will be appropriate to examine these materials in the context of values education.